

Врз основа на член 79 став (3) точка 2) од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ бр 96/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр 96/19, 236/22, 134/24 и 147/24), како и член (17) од Правилата за балансирање на електроенергетскиот систем („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 179/19, 242/19, 49/20, 7/21, 146/21, 289/21, 281/22, 114/2023, 284/2023, 271/2024 и 88/25) а согласно член (19) став 1) точка 18 од Статутот на АД МЕПСО Скопје како и донесените Правила за набавка на aFRR балансен капацитет и aFRR балансна енергија за секундарна регулација УО бр. 02-5814/16 од 28.10.2019 година и УО бр. 02-7338/4 од 21.12.2021 година, Управниот одбор на Оператор на електропреносниот систем на Република Северна Македонија Акционерско друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем во државна сопственост, со одлука УО бр. 02-2699/8 од 08.05.2025 година донесе Правила за набавка на aFRR балансен капацитет и aFRR балансна енергија за секундарна регулација и пречистениот текст на истите гласи:

ПРАВИЛА ЗА НАБАВКА НА aFRR БАЛАНСЕН КАПАЦИТЕТ И aFRR БАЛАНСНА ЕНЕРГИЈА ЗА СЕКУНДАРНА РЕГУЛАЦИЈА

I. ВОВЕД

Општо

Член 1

- (1) Согласно Законот за енергетика и Правилата за балансирање на ЕЕС, ОЕПС е одговорен за набавка на aFRR балансен капацитет и aFRR балансна енергија од Даватели на услуги за балансирање со цел да обезбеди оперативна сигурност, одржување на фреквенцијата и напонската стабилност на системот.

Дефиниција

Член 2

- (1) Секундарна регулација (aFRR) е наречена автоматска резерва за обновување на фреквенцијата, т.е. резерва на активна моќност што може да се активира со уред за автоматска контрола за повторно враќање на фреквенцијата на системот на номинална вредност.

Предмет на набавка

Член 3

- (1) Согласно овие Правила, ОЕПС спроведува месечни аукции за набавка на aFRR балансен капацитет за секој месец одделно, најмалку 15 денови пред првиот ден на испорака на месечниот продукт.

Начин на реализација на аукциите за набавка на aFRR балансен капацитет и балансна енергија

Член 4

- (1) ОЕПС набавува aFRR балансен капацитет и балансна енергија преку Интернет базирана платформа.
- (2) BSPs поднесуваат понуди за aFRR балансен капацитет и балансна енергија на платформа управувана од ОЕПС или на платформа на трета страна избрана од страна на ОЕПС.
- (3) ОЕПС ги одредува спецификациите на електронската платформа, правилата за работење на платформата, комуникациски протоколи, и други технички карактеристики на платформата и ја објавува оваа информација на својата интернет страна.
- (4) ОЕПС го набавува целиот aFRR балансен капацитет и балансна енергија преку платформата. Во исклучителни случаи на технички проблеми ОЕПС ги прибира понудите со помош на други начини на комуникација, на пр. електронска пошта (e-mail).
- (5) ОЕПС навреме ги информира сите регистрирани BSP за вакви исклучителни ситуации заедно со причините, преку e-mail и со објавување на информациите на својата интернет страна.

Барање на ОЕПС до Генерален директор на АД МЕПСО

Член 5

- (1) Постапката за набавка на aFRR балансен капацитет и балансна енергија за потребите на електроенергетскиот систем, започнува од страна на Операторот на Електропреносниот Систем (ОЕПС), со барање до Генералниот Директор на АД МЕПСО за одобрување на набавката. Барањето содржи:

- предмет на набавката,
- количини на набавката,
- планирани средства.

Одлука за отпочнување на набавката на aFRR

Член 6

- (1) Врз основа на барањето, Генералниот Директор донесува Одлука за отпочнувањена набавката, во која ќе бидат наведени:
 - предмет на набавката,
 - количини на набавката,
 - планирани средства,

Набавка на aFRR балансен капацитет и балансна енергија

Член 7

- (1) По Одлуката за отпочнување на набавката на aFRR балансен капацитет, ОЕПС на својата интернет страна ги објавува потребните количини за набавка на aFRR балансен капацитет.
- (2) ОЕПС спроведува месечни аукции за секој месец одделно, најмалку 15 денови пред првиот ден на испорака на месечниот продукт. Датумот и времето на извршување на аукцијата ОЕПС ќе го објави на својата интернет страна.
- (3) BSP може да достави понуда за балансен капацитет како портфолио при што не се надминува вредноста на вкупно квалификуваниот aFRR балансен капацитет од сите негови балансни единици во секој временски период.

II. ПРАВО НА УЧЕСТВО

Даватели на услуги за балансирање

Член 8

- (1) Давателите на услуги за балансирање се смета дека се квалификувани за давање понуди за балансна енергија или балансен капацитет после потпишување на Договорот за даватели на услуги за балансирање и упис во Регистарот на даватели на услуги за балансирање.
- (2) Со денот на уписот во Регистарот, BSP стекнува право за учество на аукции, односно има право да поднесува понуди за aFRR балансен капацитет и aFRR балансна енергија во рамките на капацитетот на неговите балансни единици кои се регистрирани за давање на aFRR балансна услуга.
- (3) BSP не може да обезбеди од иста балансна единица истовремено aFRR и mFRR.

III. ПРОДУКТИ НА АУКЦИИТЕ

Стандарден продукт за aFRR балансен капацитет

Член 9

- (1) Распожливият капацитет за aFRR претставува разлика помеѓу работната точка на генераторите утврдени со конечниот дневен распоред (базна моќност на балансите единици) и позитивниот дел од опсегот на регулација.
- (2) Опсегот на регулацијата е зоната во која AGC (автоматска контрола на производство) работи автоматски во двете насоки (регулација нагоре и регулација надолу).
- (3) Опсегот на регулацијата на балансната единица се обезбедува со подесување на горни и долни граници од страна на операторите во електричната централа на BSP во рамките на технички расположливият капацитет.

- (4) Стандарден продукт за aFRR балансен капацитет е часовен продукт со иста вредност на моќноста во насока нагоре и надолу за секој пресметковен интервал поединечно.
- (5) ОЕПС може да одлучи да воведе дополнителни продукти за aFRR балансен капацитет во зависност од работењето и потребите на електроенергетскиот систем.
- (6) Доставените количини за секој продукт се изразуваат во целобројна вредност во MW.

Стандарден продукт за aFRR балансна енергија

Член 10

- (1) Стандарден продукт за aFRR балансна енергија е часовен продукт којшто е различен за секоја насока и за секој период.
- (2) BSP не смее да ги поврзува понудите на техничко или економско ниво што може да поврзе различни понуди од балансните единици со кои управува за различни временски периоди што би биле меѓусебно зависни.

Техничките детали за активирање, времетраење и начинот на активирање на aFRR

Член 11

- (1) aFRR се активира автоматски преку SCADA системот на ОЕПС кој испраќа сигнал до балансните единици на BSP кои се успешно вклучени во AGC, за активирање на потребната балансна енергија.
- (2) ОЕПС ја активира aFRR балансната енергија само од балансните единици кои се закупени на аукциите за набавка на aFRR балансен капацитет и aFRR балансна енергија вклучени во распоред за диспечирање на балансните единици доставен од страна на BSP.
- (3) Балансната единица мора да овозможи далечинско управување пред почетокот на часот, кое се потврдува со статусот за далечинско управување во НДЦ. (Доколку барем една балансна единица од електричната централа е поставена во далечинско управување, се смета дека оваа електричната централа е спремна да учествува во aFRR регулација)
- (4) Во случај на технички потешкотии како резултат на неможност да се реализира активирање на балансна енергија, BSP испраќа известување и нов распоред за диспечирање на балансните единици со расположливи балансни единици кои се закупени на аукциите за набавка на aFRR балансен капацитет и aFRR балансна енергија до ОЕПС, еден час пред часот на активирање на балансната единица, во рамките на закупениот балансен капацитет.
- (5) Балансните единици на BSP се смета дека работат правилно во aFRR ако работат кумулативно најмалку 45 минути во соодветниот час.

Доставување на понуди за aFRR балансен капацитет од страна на BSPs

Член 12

- (1) BSP на аукцијата за набавка на aFRR балансен капацитет доставува понуди како портфолио за количината и цената на aFRR балансен капацитет.
- (2) Давателот на балансни услуги на аукцијата за набавка на aFRR балансен капацитет доставува понуди за aFRR балансен капацитет во следната форма:

ISP, Насока (Нагоре/Надолу), Количина (MW), Цена за капацитет (€/MW).

- (3) Цените за балансен капацитет се исти за регулација нагоре и регулација надолу и треба да бидат изразени во EUR/MW, без ДДВ, заокружени на две децимални места.

Доставување на понуди за aFRR балансна енергија

Член 13

- (1) BSP на аукцијата за набавка на aFRR балансна енергија, за доставените понуди за обезбедување на aFRR балансна енергија во денот Д-1 за денот Д, треба да ги достави имињата на балансни единици со кои ќе го обезбеди закупениот aFRR балансен капацитет, количината на MW за секоја балансна единица соодветно и цените на балансна енергија, доколку се во рамките на минималните и максималните вредности за цена на aFRR балансна енергија дефинирани во став (3) од овој член.
- (2) Понудите за aFRR балансна енергија се внесуваат на следниот начин:

ISP, Име на балансна единица, Насока (Нагоре/Надолу), Количина (MW), Цена за енергија (€/MWh).

- (3) Доставените понуди за aFRR балансна енергија во денот Д-1 за денот Д треба да ги имаат следните вредности и тоа:

1) за регулација нагоре цената на aFRR балансна енергија доставена во Д-1 за денот Д може да биде помала или еднаква од вредноста HUPX+50% за соодветниот час постигната во DAM (Day Ahead Market). Ако вредноста на HUPX постигната на DAM за соодветниот час е помала од вредноста по која универзалниот снабдувач ја купува електричната енергија од производителот на електрична енергија со најголем инсталиран капацитет, наместо HUPX +50% се зема вредност по која универзалниот снабдувач ја купува електричната енергија од производителот на електрична енергија со најголем инсталиран капацитет зголемена за +50%,

2) за регулација надолу цената на aFRR балансна енергија доставена во Д-1 за денот Д во случаи кога има позитивни вредности на HUPX во DAM, може да биде поголема или еднаква од вредноста HUPX-50% за соодветниот час постигната во DAM (Day Ahead Market). Ако вредноста на HUPX за соодветниот час во DAM е пониска од 40 €/MWh, се зема HUPX -40€/MWh за соодветниот час постигната во DAM

- 3) за регулација надолу цената на aFRR балансна енергија доставена во Д-1 за денот Д во случаи кога има негативна или нула вредност на HUPX во DAM може да биде поголема или еднаква на вредноста HUPX-40€/MWh за соодветниот час постигната во DAM (Day Ahead Market).
- (4) ОЕПС има право да организира аукции за денот Д, во денот Д-2/Д-3, во услови на празници, викенди и сл.
- (5) Во услови на одржани аукции за период поголем од Д-1 кога вредностите од став (3) од истиот член не се достапни, давателите на балансни услуги доставуваат понуди без ограничување на цената на балансна енергија и согласно тие цени се креира мерит ордер листа. Кога вредностите од став (3) се достапни и доколку цените за балансна енергија ги надминуваат истите, тие ќе бидат сведени на соодветните граници.
- (6) Вредноста на доставените понуди за обезбедување на aFRR балансна енергија во денот Д-1 за денот Д на часовно ниво, мора да биде поголема или еднаква на -50 €/MWh. Доставените количини за секоја балансна единица се изразуваат во целобројна вредност во MWh.
- (7) Цените за балансна енергија за регулација нагоре и регулација надолу може да бидат различни и треба бидат изразени во EUR/MWh, без ДДВ, заокружени на две децимални места.

Временски период за доставување на понуди за aFRR балансен капацитет и aFRR балансна енергија

Член 14

- (1) BSPs можат да доставуваат понуди за aFRR балансен капацитет и aFRR балансна енергија на платформата за аукција во временски период помеѓу време на започнување на доставување на понудите (овде понатаму како GOT) и време на завршување на доставување на понудите (овде понатаму како GCT), определен од страна на ОЕПС.
- (2) Времето на започнување на доставување на понудите GOT и времето на завршување на доставување на понудите GCT, ОЕПС ќе го објави на својата интернет страна.

Избор на понуди за балансен капацитет за aFRR

Член 15

- (1) ОЕПС ги избира понудите за aFRR балансен капацитет по критериум на најевтина понуда, во висина до вкупниот потребен aFRR балансен капацитет.
- (2) Во случај на повеќе од една понуда со иста цена, прво се избира прво-доставената понуда.

Одлука за избор

Член 16

- (1) Врз основа на изготвен извештај за спроведената аукција за aFRR балансен капацитет и енергија, Генералниот директор донесува одлука за избор на најповолен понудувач, или одлука за поништување на постапката.

Објавување резултати

Член 17

- (1) ОЕПС ги информира BSPs за резултатите од аукцијата преку платформата и/или во електронска форма (e-mail).

Приговор од страна на BSPs

Член 18

- (1) Секој BSP кој има правен интерес за добивање на Договорот за набавка на aFRR балансен капацитет и балансна енергија и има забелешки за направени пропусти или грешки во реализацијата на аукцијата и не е задоволен од донесената одлука за избор на најповолен понудувач може да бара правна заштита против одлуките, дејствијата и пропустите за преземање дејствија по пат на жалба доставена до Управниот Одбор на АД МЕПСО во рок од 2 (два) календарски дена од денот на приемот на известувањето за избор на најповолен понудувач, со доставување на жалбата лично или по пошта, со јасно и прецизно образложени причини за истата. Управниот одбор по жалбата на понудувачот одлучува во рок од 2 (два) дена, сметано од денот на приемот на жалбата.
- (2) Понудувачот кој не е задоволен од одлуката на Управниот одбор на АД МЕПСО може во рок од 2 (два) дена, сметано од денот на приемот на одлуката која ја донел Управниот одбор на АД МЕПСО да иницира спор пред Регулаторната комисија за енергетика која го решава спорот според процедурата за решавање на спорови.
- (3) Постапката за иницирање на спор пред РКЕ не го одложува потпишувањето на договорот помеѓу АД МЕПСО и најповолниот понудувач избран од страна на АД МЕПСО.

Потпишување Договор за набавка на aFRR балансен капацитет и балансна енергија

Член 19

- (1) АД МЕПСО е должен да потпише договор со понудувачот/понудувачите кои се избрани како најповолни.

Член 20

- (1) Финансиско порамнување за набавениот балансен капацитет и активираната балансна енергија ќе се реализира согласно Член 28 и Член 29 од Правилата за балансирање на ЕЕС.

Извештај до РКЕВУ

Член 21

- (1) АД МЕПСО е должен да достави извештај до Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги за спроведената набавка на aFRR балансен капацитет и aFRR балансна енергија во рок од 5 дена од потпишување на договорот.

Член 22

- (1) Овие правила стапуваат на сила од 1 јуни 2025 година.

Прилог 1: Модел на Договор за набавка на aFRR балансен капацитет и aFRR балансна енергија